Motion till riksdagen 1987/88:U407

av Ingela Mårtensson och Charlotte Branting (fp) om vapenexporten

Mot.
1987/88
U407–409

"1986 var ett dramatiskt år för den internationella vapenhandeln – inte på grund av drastiska förändringar i vapenflödets volym eller riktning, eftersom dessa i stort förblivit de samma som de varit sedan sena 70-talet utan snarare på grund av aktörernas beteende på marknaden och de strukturella förändringar som denna marknad är utsatt för."

Så skriver SIPRI i sin senaste årsbok (1987). Det är inte bara Sverige som har problem med att lagstiftningen på området inte följs. USA har försett Iran med vapen genom aktiv medverkan av delar av Reagan-administrationen. Västtyskland har sålt vapen till Sydafrika. Inte mindre än 27 stater har försett både Iran och Irak med vapen eller annat stöd till kriget sedan det började i september 1980. Sverige ingår i den gruppen.

Marknaden för vapen har förändrats under senare år dels genom att konkurrensen mellan allt fler producenter och exportörer ökat och dels genom en global minskning av efterfrågan på hela vapensystem. Modernisering av existerande vapenarsenaler har i stället ökat. Den här övergången till köparens marknad har medfört strukturella förändringar. Vapenaffärerna består av komplexa finansieringsarrangemang, teknologiöverföringar och specialarrangemang. Detta har vi i Sverige inte minst fått erfara när det gäller Indien-affären.

Veckans affärer har i artikeln "Bofors tvingas ihop med FFV och SAAB" (1987:37) analyserat Bofors situation. Bofors framtid som självständig vapenindustri anses som allvarligt hotad. Tidigare har svenska försvarsbeställningar svarat för i genomsnitt hälften av Bofors omsättning men på senare tid har andelen sjunkit till en tredjedel. För pjäser och ammunition är efterfrågan från försvaret i dag låg och i ÖB:s planering fram till 1992 finns inga nya utvecklingsuppdrag. Försvaret behöver inte några nya artilleripjäser förrän en bra bit in på nästa sekel.

Den här situationen är inte unik för Bofors. Den delas av många försvarsindustrier. För att kunna bevara produktionen av krigsmateriel så ökar det ekonomiska trycket på export.

Det har skett en gradvis förskjutning i den regionala fördelningen av svensk vapenexport. Fram till slutet av 1970-talet var det de neutrala staterna och NATO-länderna i Europa som var de ojämförligt största kunderna. År 1976 gick 79 % av vapenexporten till dessa länder. Sedan 1984 har ungefär hälften av det exporterade värdet gått till Västeuropa medan en tredjedel har sålts till Asien. Tredje världen har ökat sin andel av svensk vapenexport.

1 *Riksdagen 1987/88. 3 saml. Nr U407–409*

Sverige har som neutral stat traditionellt intagit en aktiv roll i internationella nedrustningsstravanden. Samtidigt som vi vill spela denna roll kan vi inte ta en alltmer aktiv del i den internationella vapenförsäljningen – särskilt inte med tanke på hur denna handel har utvecklats med hårdare klimat och olagliga affärer.

I detta perspektiv anser vi att Sverige inte bör öka sin vapenexport utan snarare minska den. Vapenindustrin bör struktureras därefter. Regeringen bör ta initiativ till en sådan omstrukturering.

I stället för att öka exporten av krigsmateriel bör den svenska försvarsindustrin inrikta sig på ett utnyttjande av kapaciteten för civil produktion. Inga Thorssons rapport "Med sikte på nedrustning. Omställning från militär till civil produktion i Sverige" gör en ingående analys av dessa förhållanden och borde kunna utgöra andel av underlaget för regeringens alternativ.

Hemställan

Med hänvisning till ovanstående hemställs

att riksdagen hos regeringen begär initiativ till omstrukturering och omställning av den militära produktionen.

Stockholm i januari 1988

Ingela Mårtensson (fp) *Charlotte Branting (fp)*